

SXEDIO-B.126

31.10.1988: ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΟΠΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΙΣΗΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΣΚΟΠΗ ή ΑΔΥΝΑΤΗ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΕΝΩ Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ ΘΑ ΣΑΡΩΘΕΙ ΑΝ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΟΥΝ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΔΡΑΣΗ ΜΕ ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΤΤΙΛΑ (Το 17ο μέρος της έκθεσης της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων για το φάκελο της Κύπρου)

Στο 17ο μέρος της Έκθεσης της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων για τον φάκελο της Κύπρου αναφέρεται ότι οι Αρχηγοί των τριών όπλων της Ελλάδας εισηγήθηκαν στον πρωθυπουργό της μεταπολίτευσης Κωνσταντίνο Καραμανλή ότι είναι άσκοπη η αποστολή ενισχύσεων στην Κύπρο ενώ η Εθνική Φρουρά δεν έχει τη δυνατότητα να προβάλλει υποφερτή άμυνα ούτε για 48 ώρες και ότι θα καταρρεύσει προ της ισχύος των τουρκικών δυνάμεων.

Εκφράζουν ακόμα τη άποψη ότι αν οι τούρκοι στραφούν προς την Αμμόχωστο που βρίσκεται σε πεδινή περιοχή τότε τα πράγματα θα είναι ακόμα χειρότερα μια και οι αμυνόμενοι στην Κύπρο δεν διαθέτουν παρά μόνο ελαφρά όπλα έναντι αρμάτων και αεροπλάνων του αντιπάλου.

Αναφέρει η Έκθεση:

2.3. Ενέργειες της Κυβέρνησης στο Εσωτερικό της χώρας (χειρισμός σε στρατιωτικό επίπεδο).

Όπως αναφέρει ο Κ. Καραμανλής στη σελίδα 7 της επιστολής του, συνεκάλεσε συσκέψεις σε στρατιωτικό επίπεδο στις 3, 13 και 14 Αυγούστου. Λόγω της σπουδαιότητας των συζητηθέντων θεμάτων και των απόψεων που αναπτύχθηκαν στις συσκέψεις αυτές, οι οποίες και επηρέασαν ασφαλώς τη λήψη των τελικών αποφάσεων, παρατίθενται αυτούσια τα πρακτικά αυτών των συσκέψεων (3 και 13) που έχουν ως εξής:

Συνοπτικόν Πρακτικόν (3ης Αυγούστου 1974)

"Την 3η Αυγούστου 1974 έλαβε χώραν σύσκεψις του αντιπροέδρου τση Κυβερνήσεως των Ανωτάτων Στρατιωτικών και των βοηθών του, αρμοδίων διπλωματικών, και εμού, εις την αίθουσαν του υπουργικού Συμβουλίου- Παλαιά Ανάκτορα- και συνεζητήθησαν μερικάί βασικάί πλευραί του κυπριακού προβλήματος.

Μετά μία περίπου ώρα- περίπου το μεσημέρι- κατόπιν προαναγγελίας, προσήλθε ο πρόεδρος της Κυβερνήσεως και συνεχίσθηκε η σύσκεψις παρισταμένων μόνον του αντιπροέδρου της κυβερνήσεως, των 4 αρχηγών και εμού.

Ο Πρόεδρος είπεν ότι παραλαβών την εξουσίαν δύο ημέρας μετά την απόφασιν του Συμβουλίου Ασφαλείας περί καταπαύσεως του πυρός εις Κύπρον, επεθύμει να ενημερωθή επί μερικών γενικών γραμμών των προηγηθέντων.

Εώτησε πρώτον ο πρόεδρος του αρχηγούς διατί πρό της αποδοχής της καταπαύσεως του πυρός (ή και έπειτα από αυτήν) δεν απεστάλη βοήθεια ες Κύπρον προς απόκρουσιν της εισβολής, τόσον μάλλον καθ' όσον την πρώτην ημέραν η άμυνα εφάινετο να εξελίσσεται καλά.

Οι κύριοι αρχηγοί απήντησαν ότι είχε από μακρού προγραμματισθή και σχεδιασθή η αποστολή βοηθείας, ήτις ήτο και έτοιμος. Εν όψει των κινδύνων που θα διέτρεχαν οι ενισχύσεις κατά τη μεταφορά των, εν όψει της υπό της τουρκικής Αεροπορίας καταβυθίσεως ενός τουρκικού ατιτορπιλλικού και σοβαράς βλάβης δύο ετέρων εκληφθέντων ως ελληνικών), εν όψει του ότι μοίρα 18 αεροπλάνων ευρισκομένων ήδη προς τούτο εν Κρήτη θα έδει μετά σύντομον δράσιν εις τον χώρον της Κύπρου να καταφύγη εις Λίβανον και ούτω ν' αχρηστευθή, εν όψει τέλος του ότι τούτο ενδέχετο να προκαλέση γενικωτέραν σύρραξιν μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, η εφαρμογή του σχεδίου εγκατελείφθη. Απεστάλη μόνον

αεροπορικός νύκτα μία μοίρα καταδρομέων, ήτις είχε και απωλείας κατά την προσγείωσιν.

Εδήλωσα ότι την προηγουμένην ημέραν είχα απευθύνει σχετικώς έγγραφον ερώτημα και θα υπήρχε έγγραφος απάντησις των 4 αρχηγών.

Ηρώτησε δεύτερον ο πρόεδρος πως έγινε η αποδοχή της αποφάσεως του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ περί καταπαύσεως του πυρός. Η απάντησις υπήρξε αμήχανος, και τελικώς διεπιστώθη ότι μη εξευρισκομένων των αρμοδίων της Κυβερνήσεως της συνεννοήσεως διεξήγαγε τηλεφωνικώς με την έγκρισιν του προέδρου της Δημοκρατίας και των άλλων αρχηγών ο Ναύαρχος Αραπάκης, όστις μέσω ξένων πρεσβειών και του Αμερικανού υφυπουργού εξωτερικών κ. Σίσκο εδήλωσεν ότι η Ελλάς αποδέχεται την απόφασιν του Σ.Α. και την σύγκλησιν διά την 24ην Ιουλίου της Συνδιασκέψεως της Γενεύης.

Ηρώτησε τρίτον ο πρόεδρος αν το προκαλέσαν την κρίσιν εγχείρημα κατά του Μακαρίου είχαν αποφασισθή υπό υπευθύνων ή υπό αρμοδίων παραγόντων της εξουσίας. Μετά καταφανή δισταγμόν εδόθη η απάντησις ότι δεν είχαν ενεργήσει ανεύθυνοι παράγοντες. Ο Πρόεδρος επέμενε να μάθη αν είχε διατάξει την ενέργειαν η προηγουμένη κυβέρνησις. Η απάντησις υπήρξε καταφατική.

Ηρώτησε τέταρτον ο πρόεδρος ποία ήτο η προοπτική εις περίπτωσιν ελληνοτουρκικού πολέμου.

Μία σχετικώς πλήρης σύνοψις- τονίζω σύνοψις- των απαντήσεων είναι η εξής: Τα μέσα της Τουρκίας εις όλα τα όπλα είναι σαφώς καλυτέρα. Εις την Θράκην η αναλογία των δυνάμεων είναι περίπου Ελλάς 1- Τουρκία 3. Λόγω όμως του πλάτους του μετώπου η προοπτική της αμύνης είναι καλή, με πιθανότητας κατόπιν αρκετών απωλειών να καταληφθή το εντεύθεν του Εβρου μικρόν τρίγωνον του Καραγάτς. Σημασία του εγχειρήματος κυρίως ψυχολογική. Τα περί περιπάτου μέχρι Κωνσταντινουπόλεως είπεν ο αρχηγός στρατού είναι διά τους ελαφρόμιαλους. Καλλιεργούνται όμως διέκοψεν ο Πρόεδρος και τα πιστεύει το κοινόν.

Αι νήσοι του αρχιεπελάγους και η Ρόδος έχουν ισχυράν άμυναν, αλλά είναι χαρακτηριστικόν των τουρκικών σχεδίων ότι, ενώ η Τουρκία διεξήγαγε επιχειρήσιν αποβάσεως εις Κύπρον, όλος ο αποβατικός της στόλος και σημαντικάί δυνάμεις είναι συγκεντρωμέναι εις περιοχήν Σμύρνης. Εν περιπτώσει πολέμου θα είναι απαραίτητον να επιχειρηθή εκ προοιμίου καταστροφή του αποβατικού τουρκικού στόλου διά αεροπορικών επιδρομών. Η επιτυχία του εγχειρήματος είναι απλώς πιθανή (σημειωτέον ότι κατά ιδική μου λεπτομερή ενημέρωσιν ελέχθη ότι διαθέτουν και οι τούρκοι ραντιάρ, ώστε ανευρίσκονται εις προηγμένον βαθμόν ετοιμότητος να το αντιμεώπίσουν όχι μόνον δι' αντιαεροπορικής από ξηράς αμύνης, αλλά και διά μαχητικών αεροσκαφών των).

Ο βαθμός ετοιμότητος και εκπαιδεύσεως της αεροπορίας μας άριστος, αλλά τα μέσα της τουρκικής αεροπορίας πρίπου διπλάσια.

Ναυτικώς η Τουρκία έχει υπεροπλίαν.

Αν αντιμετωπισθή ελληνοτουρκικός πόλεμος, θα είναι αδύνατον να διεξαγάγωμεν επιχειρήσεις προς Κύπρον, η οποία και θα καταληφθή ευχερώς υπό των τούρκων.

Παραμβαίνων, παρητήρησα ότι κατά την λεπτομερή ιδική μου ενημέρωσιν έθεσα εις τους αρχηγούς το ερώτημα αν θα ηδύναντο να προστατεύσουν αποτελεσματικώς τας βιομηχανικάς μας ζώνας Ελευσίνος και Θεσσαλονίκης, εις την περίπτωσιν κατά την οποίαν η Τουρκία, θ' απεφάσιζε αντιμετωπίζουσα θυσίας αρκετών αεροσκαφών, να πλήξη κυρίως τας ζώνας αυτάς. Η απάντησις η οποία ομού είχε δοθή ήτο ότι αν η Τουρκία διέθετε προς τούτο **40-50** αεροπλάνα, ως είχα αναφέρει ενδεικτικώς ήτο απίθανον ν' αποφευχθή το πλήγμα τούτο μολονότι αι δύο αυταί περιοχαί είχαν την καλύτεραν εν τη χώρα αντιαεροπορική άμυνα.

Ο Πρόεδρος παρητήρησε ότι υπό τας συνθήκας αυτάς ο πόλεμος με την Τουρκίαν εμφανίζεται υπό

λίαν δυσμενείς συνθηκας, τόσον μάλλον καθ' όσον αφ' ενός η Τουρκία έχει "γεωγραφικά πλεονεκτήματα" αφ' ετέρου δεν δυνάμεθα ν' αγνοήσωμεν το ενδεχόμενον της εκμεταλλεύσεως των δημιουργηθησομένων συνθηκών, ώστε ευχερώς να εισβάλη εις την χώραν άλλος γείτων. Εάν βεβαίως πρόκειται να ταπεινωθή η Ελλάς θα αντιμετώπισωμεν τον πόλεμον, αλλά θα είναι εγκληματική η παρ' ημών πρόκλησις του.

Συνεφώνησε πληρως ο αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως και παρατήρησε ότι η ζημία του τόπου δύναται να είναι τεραστία.

Τέλος ο Πρόεδρος είπεν ότι αν εν Κύπρω επιτευχθή κάποια λογική ισορροπία θα πρέπει να στείλωμεν και ημείς εκεί μίαν ισχυράν μεραρχίαν.

Διεξήχθη συζήτησις περί των μεγάλων κινδύνων που θα διατρέξη η αποστολή εν περιπτώσει προσβολής της από την τουρκικήν αεροπορίαν και τον τουρκικόν στόλον περί του αν θα πρέπει να σταλή κρυφά ή φανερά κατόπιν συνενοήσεων με τους συμμάχους, και τελικώς ο πρόεδρος, επιφυλασσόμενος ν' αποφασίση επ' αυτού, διέταξε όπως ετοιμασθή το ταχύτερον μία ισχυρά μεραρχία, ώστε να αποφασισθή η αποστολή της να είναι έτοιμη προς απόπλουν. Οι Αρχηγοί ενόπλων Δυνάμεων και Στρατού εδήλωσαν ότι χρειάζεται **6-10** ημέρας διά την ετοιμασίαν της και τας μετακινήσεις των τμημάτων εις τους λιμένας επιβιβάσεως".

Πριν τελειώσει ο Πρόεδρος προέβη εις συστάσεις ως προς την πειθαρχίαν των ενόπλων δυνάμεων.

Όπως προκύπτει συντάκτης του πρακτικού αυτού είναι ο ΥΕΘΑ κ. Ευάγ. Αβέρωφ, ο οποίος στο τέλος ιδιόχειρα έχει την εξής σημείωση: " Το πρακτικόν τούτο συνέταξα ο ίδιος αυθημερόν κρατήσας εν αντίγραφον".

Κλείνει με την υπογραφήν Ε. ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΣΤΑΣ

Το από **13** Αυγούστου **1974** πρακτικό σύσκεψης μεταξύ Υπουργού Εθνικής Αμυνας κ. Ε. Αβέρωφ και Αρχηγών Ενόπλων Δυνάμεων έχει ως εξής:

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ
ΣΥΣΚΕΨΕΩΣ ΥΕΘΑ ΚΑΙ ΑΡΧΗΓΩΝ Ε. ΔΥΝΑΜΕΩΝ (13.8.1974)

Εν αρχή ενημέρωσα τους Αρχηγούς επί της καθόλου καταστάσεως και προσφάτων, εν Γενεύη, εξελίξεων Κυπριακής κρίσεως καθ' ας η Τουρκία διειτύπωσεν όρους πολιτικής λύσεως παραδεκτούς διά την Ελλάδα (ήτοι καντόνια, ανεξαρτοποίηση Κοινοτήτων, ομοσπονδία και τα συναφή) υπό την απειλή αναλήψεως εκ νέων στρατιωτικών επιχειρήσεων, εις περίπτωσιν μη αποδοχής των.

Εδήλωσα κατόπιν τούτων ότι, εάν παρά τας καταβαλλομένας επί διπλωματικού επιπέδου προσπάθειάς, δεν επιτευχθή συμβιβασμός, θα πρέπει να εξετασθή από τούδε ποίας οδηγίας προς τυχόν ανάληψιν δράσεως δέον να εκδώσωμεν προς τας εν Κύπρω στρατιωτικές μας δυνάμεις.

Εθεσα όθεν το ερώτημα περί του πρακτέου, συναρτήσει ημετέρων δυνατοτήτων από καθαρώς στρατιωτικής απόψεως. Αι απόψεις των αρχηγών έχουν ως κάτωθι:

Ο ΑΕΔ (Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων Μπονάνος) εδήλωσεν ότι η υπό τον στρατηγόν ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΝ εν Κύπρω δύναμις δεν έχει δανατότητα επιτυχούς αμύνης λόγω υπερτέρων εν παντί τουρκικών δυνάμεων. Αμυνα μέχρι εσχάτων ουδέν ουσιαστικόν όφελος θα απέφερε αλλά αντιθέτως θα προεκάλει άσκοπον θυσίαν προσωπικού, δεδομένου ότι οι εν Κύπρω τουρκικάί στρατιωτικάί δυνάμεις έχουν δυνατότητα επιτεύξεως του αντικειμενικού σκοπού των, παρά την οιανδήποτε αντίστασιν των εκεί νυν ευρισκομένων ελληνικών δυνάμεων.

Εκ παραλλήλου αποστολή ενισχύσεων τεχνικώς είναι αδύνατος πλην προσωπικού εφοδιασμένου με ελαφρά όπλα, βοήθεια όμως η οποία δεν μεταβάλλει την κατάστασιν από πλευράς συγκρίσεως δυνάμεων. Αποστολή ενισχύσεων μόνον το ηθικόν των δυνάμεων μας θα εβελτίωνεν.

Ο Α.Σ. (Αρχηγός Στρατού Γαλατσάνος) συνεφώνησεν προς τα ανωτέρω και επεσήμανεν ωσαύτως ότι η μόνη δυνατότης των ημετέρων δυνάμεων είναι υποχωρητική κίνησις με παράλληλον τήρησιν της επαφής. Επιλέον εδήλωσεν ότι μέχρις εσχάτων άμυνα πιθανόν να ενώσουμε τους τούρκους εις προχώρησιν και πέραν των αντικειμενικών σκοπόν των, συναρτήσεται των υφισταμένων δυνατοτήτων των και του βαναύσου της νοοτροπίας των. Οσον αφορά εις αποστολήν ενισχύσεων επεσήμανεν ότι αύται θα αφιχθούν εις ΚΥΠΡΟΝ πολύ αργά, ουδέν ουσιαστικόν δε θα δυνηθούν να προσφέρουν.

Ο Α.Ν. (Αρχηγός Ναυτικού Αραπάκης) εδήλωσεν ότι το Ναυτικόν έχει τη δυνατότητα εκτελέσεως επιχειρήσεων εν Κύπρω διά των Υ /Β (υποβρυχίων) ωσαύτως δε μεταφοράς ενισχύσεων μετά ελαφρού οπλισμού, πλην όμως αμφότεραι αι δυνατότητες αύται ουδέν ουσιαστικόν θα προσφέρουν διά τους προαναφερθέντας λόγους. Ωσαύτως επεσήμανεν ότι άμυνα ημετέρων δυνάμεων ούσα παραβίασις της εκχειρίδας και από πλευράς μας, θα δυσχεράνη πιθανώς διεθνή θέσιν μας διπλωματικώς.

Τέλος ο Α.Α. (Αρχηγός Αεροπορίας Παπανικολάου) εδήλωσεν ότι ουδέν διάφορον των ανωτέρω έχει προτείνει, δεδομένου ότι η σύγκριση δυνάμεων και δυνατοτήτων δεν θα παρέχει ουδεμίαν πιθανότητα ουσιαστικού οφέλους εις περίπτωσιν "εμπλοκής" ημετέρων δυνάμεων εν Κύπρω.

Συμπερασματικώς διεπιστώθη, ότι λαμβανομένων υπ' όψιν των εκατέρωθεν δυνατοτήτων και διατιθεμένων δυνάμεων, η μόνη τεχνικώς (στρατιωτικώς) εφικτή ενέργεια ημετέρων εν Κύπρω δυνάμεων είναι η υποχωρητική κίνησις μετά τηρήσεως επαφής, επιβραδύνουσα τον ρυθμόν προσχωρήσεως των αντιπάλων δυνάμεων.

Άμυνα, έστω και δι' αποστολής ενισχύσεων, θα ωδήγει εις άσκοπον θυσίαν, ημετέρων μονάδων, πιθανήν εξώθησιν των τούρκων εις ανάληψιν ευρύτερων επιχειρήσεων καταλήψεως ακόμη και

ολοκλήρου της νήσου και αμφίβολα διά την τιμήν των όπλων αποτελέσματα δεδομένου ότι εξόντωσις των δυνάμεων μας δέον θεωρήται βεβαία.

Εν κατακλείδι, ενημέρωσα τους αρχηγούς Ε.Δ. ότι ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως επεθύμει να γνωρίζη εάν και κατά πόσον είναι δυνατή άμυνα των εν Κύπρω ημετέρων δυνάμεων, διάρκειας έστω και **48** ωρών. Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εθεώρει ότι εάν ουδέν έτερον δεν ηδύνατο να γίνη μία έστω **48**ωρος ισχυρά άμυνα, με διατήρησιν περίπου επί των θέσεων μας, θα ήτο χρήσιμος διά διαφόρους λόγους και διά την τιμήν των όπλων.

Οι κύριοι αρχηγοί ΑΕΔ και ΑΣ απήντησαν ότι άμυνα **48** ωρών δεν ήτο δυνατή διά λόγους οίτινες επεξηγήθησαν ανωτέρω.

Ο ΑΣ ανέφερεν ότι άμυνα επί αρκετάς ώρας θα ήτο δυνατή εις μερικάς ορεινάς, θέσεις, πλην όμως ουδεμία άμυνα θα ήτο δυνατή προς άλλας κατευθύνσεις, όπως π. χ. προς κατεύθυνσιν της Αμμοχώστου όπου επί πεδινού εδάφους οι αμυνόμενοι άνευ αεροπορικής καλύψεως θα πρέπει με ελαφρά όπλα να αμυνθούν κατά **100** έως **200** αρμάτων μάχης και ισχυρών δυνάμεων πεζικού.

Ο ΑΣ εδήλωσεν ότι υπό τας συνθήκας ταύτας θα επρόκειτο περί ανθρωποθυσίας άνευ ανταλλάγματος. Οι ΑΕΔ και ΑΣ συνεφώνησαν ότι η μόνη δυνατή λύση εν περιπτώσει μαζικής τουρκικής επιθέσεως ήτο η υποχωρητική κίνησις με διατήρησιν επαφής.

Προς την άποψιν ταύτην δεν διειτυπώθη διαφωνία και η σύσκεψις έληξεν.

Συνετάγη παρ' εμού του αντιπλοιάρχου Ι. Φωκά, κληθέντος και τηρήσαντος λεπτομερή πρακτικά.

Συμφωνώ με την διατύπωσιν που χαρακτηρίζω όμως "μάλλον συνοπτική".

Υπογραφή: Ευαγγ. Αβέρωφ.

14.8 (74)